

[AccueilRevenir à l'accueilCollectionBoite_023 | Notes de la fin de sa vie pour ses derniers livres.CollectionBoite_023-10-chem | Philodème. Item\[Alexander Olivieri. Philodemi. Praefacio - suite\]](#)

[Alexander Olivieri. Philodemi. Praefacio - suite]

Auteur : Foucault, Michel

Présentation de la fiche

Coteb023_f0459

SourceBoite_023-10-chem | Philodème.

LangueFrançais

TypeFicheLecture

RelationNumérisation d'un manuscrit original consultable à la BnF, département des Manuscrits, cote NAF 28730

Références éditoriales

Éditeuréquipe FFL (projet ANR *Fiches de lecture de Michel Foucault*) ; projet EMAN (Thalim, CNRS-ENS-Sorbonne nouvelle).

Droits

- Image : Avec l'autorisation des ayants droit de Michel Foucault. Tous droits réservés pour la réutilisation des images.
- Notice : équipe FFL ; projet EMAN (Thalim, CNRS-ENS-Sorbonne nouvelle). Licence Creative Commons Attribution - Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR).

Notice créée par [équipe FFL](#) Notice créée le 19/03/2021 Dernière modification le 23/04/2021

---

esse discipulos, neque de omnibus peccatis, neque de omni errore etiam fortuito (78, 79), neque palam et iis maxime praesentibus, quos non opus sit adesse, nec ridendo et iocando, sed commiserando (35, 79). Neque in aliud potius tempus post admissum erratum aut alio modo animadversionem et castigationem reiiciendas esse (25), neque unquam ab admonitione esse desistendum, etiam si nihil per eam statim adsequi potuerit sapiens. Medicinae autem exemplo (cf. A. Olivieri, *Osservaz. sopra un' opera morale di Galeno*, Nap. 1909), ostendit Philodemus saepius contingere, ut monitus aliquoties contumax et reluctans tandem respiscat et monitori obtemperet (63 sqq.). Illorum rationem probare non videtur aut circumscripte tantum, qui coram discipulis errata sua et aliorum fateri non dubitent (51, 53, 54, 81); ait interdum sapientem, ut monitio amice ac benevole accipiat, per alium obiurgare (17), aut discipuli alicuius errata velut ab alio discipulo admissa vituperare (8, 9). Denique non mediocri in moribus corrigendis prudentia ac dexteritate opus esse (58, 72, 77), eoque magis, quod variam illorum quos moneamus indolem et naturam diligenter et bene et caute considerare oporteat (7, 10, 84, IV, V), cumque haud difficile sit in huiusmodi re decipi et falli (56). Quae omnia fere praecepta et quasi fundamenta libertatis dicendi vel corrigendi repetit Plutarchus in libello qui inscribitur „Quomodo adulator ab amico internoscatur“.

B. Difficultates et molestiae, amaritudines et calumniae quae opponuntur sapientibus qui aliorum vitia emendare conantur et variae et multiplices sunt (3, 18, 21, 39, 50, 70, 88, XVsqq.). Sunt enim quidam tam indocili et prava natura praediti, ut cuiusvis sapientis monita contemnunt, cunctosque praeceptores a se repellant (18, 19, 30, 31, 59 sqq., XV sqq.). Sunt qui aures veritati omnino clausas habeant: in primis mulieres aetate provectae (XXI sq.), vel viri opibus et dignitate florentes, maxime reges (34, XXII sqq.), vel senes quippe qui animadversionem iniquo animo ferant (XXIV). Plerique autem nullo modo arbitrantur ea se pec-

casae quae obiciantur (XV sqq.). At sapiens contumeliis et maledictis a discipulo vexatus nullo modo de iis conqueritur, nulloque modo irascitur (2, 38, cf. XV).

C. O homines beneficiorum immemores! Benevole instituti, ad bonam frugem revocati (22), erroribus et vitiis purgati, cur nullam pro hisce meritis gratiam praeceptoribus habent, immo potius iniuriosius tractant (18, 21, 55)? Cum qui correctione indigent, omnem fidem monitori tribuere, cum eo tamquam amicorum optimo arcana animi vitia communicare, eique totos se committere, errores et animi infirmitates et ea omnia de quibus dubitant (47) omnino patefacere debeant (28, 39, 40, 41, 42).

D. Cum autem Philodemus statuerit blandam et lenem et comem et urbanam admonitionem (I sqq.) quasi quoddam fundamentum esse libertatis dicendi, cumque una affirmaverit praeceptores sanandi peritissimos esse debere, hoc est manifestum sapientem modo indole neque aspera neque inurbana (I sqq.), auctoritate et doctrina¹⁾ praeditum (X sqq.), bonisque moribus ornatum (46), optime libertate dicendi uti posse (cf. 1). Quem enim eo aptiorem ad castigandos alios, etiam nobiles, etiam philosophiae studiosos (VIII sqq.)? Hoc posito, Epicureus noster falsi nominis sapientes, asperam et severam et continuam et acerbam paedagogorum rationem vituperat et repellit, qui a praeceptoribus philosophis longe distent (75 sqq.), cynicorum obiurgationes in omnes et omnia toto corde respuit (III), suae disciplinae sectatores, quod pravos discipulorum cupiditates libere et moderate reprehendant, multis laudibus commendat, ad coelum extollit (15, 20, 45).

Ut in aliis operibus²⁾, Philodemus rerum materiam ex

1) rerum praesertim quae ad usum pertinent [cf. Galeni libellum π. ψυχῆς παθῶν κ. ἀμαρτημάτων].

2) περί σμειῶν καὶ σμειώσεων et aliud opus Pap. 1389 [cf. Susemihl, *Gesch. d. griech. Literatur in d. Alexandrinerzeit* II 276—277 n. 216. 217]; fortasse περί ὀργῆς [cf. ed. Wilke praef. p. XXVI sqq.]

Faint, illegible text in the upper left section of the page.

Second block of faint, illegible text in the middle left section.

Third block of faint, illegible text in the lower left section.

Faint, illegible text in the upper right section of the page.

Second block of faint, illegible text in the middle right section.

Third block of faint, illegible text in the lower right section.

Large block of extremely faint, illegible text on the right side of the page.